

**ХУВЬЦАА БАРЬЦААЛАН ЗЭЭЛДЭХ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН
ТАЛААРХ ЗАРИМ ОРНУУДЫН ТУРШЛАГА**
(Мэдээлэл лавлагаа)

*Д.Байгалмаа Г.Билгээ,
Ч.Онончимэг Ц.Элбэгзаяа*

АГУУЛГА

Оршил

Хувьцаа барьцаалан зээл авах эрх зүйн зохицуулалтын талаарх зарим орнуудын туршлага

1. Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс
2. Бүгд Найрамдах Казахстан Улс
3. Бүгд Найрамдах Солонгос Улс
4. Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс

Ашигласан материал

ОРШИЛ***Судалгааны хамрах хүрээ***

Судалгаанд захиалагчийн хүсэлтийн дагуу хувьцааг барьцаалан зээл авах боломжийг гадаадын зарим орнуудад хэрхэн зохицуулдаг талаар судлахыг зорилоо. Энэхүү зорилгын хүрээнд БНЭУ, БНКУ, БНСУ, БНХАУ-ыг хамруулан, үнэт цаас /хувьцаа нь өөрөө үнэт цаас учраас/-ыг барьцаалах эрх зүйн зохицуулалтын талаар тусгасан болно.

Судалгааны үр дүн

Судалгаанд хамрагдсан орнуудын хувьд хувьцааг барьцаалж зээл авч болохыг БНСУ-д Иргэний хуулиар, БНЭУ-д Гэрээний хуулиар, БНКУ, БНХАУ-д Компанийн хуулиар тус тус зөвшөөрдөг ба хувьцааг барьцаалах процессын талаар БНЭУ нь Хадгаламжийн байгууллагын хуулиндаа, БНХАУ нь Үнэт цаасны хуулиндаа нэлээд нарийн зохицуулалт хийсэн байна. Хувьцаа эзэмшигчид нь хувьцаагаа барьцаалах, худалдах, шилжүүлэх эрхийн хүрээнд түүний хөдөлгөөнийг тухайн улсуудад бүртгэх эрх бүхий байгууллагууд хийнэ. БНСУ-ын хувьд үнэт цаасны гэрчлэгдсэн эрхийг барьцаалагчид шилжүүлэхээс гадна гэрчилгээг биет хэлбэрээр нь шилжүүлж болох эрх зүйн зохицуулалттай байна.

Хувьцаагаа барьцаалж зээл авах нь зөвхөн хувь хүн, хуулийн этгээдийн хувьд санхүүгийн эх үүсвэрээ шийдвэрлэх арга зам болох төдийгүй улс орны хувьд хөрөнгө оруулалтын бодлогын хэрэгсэл болгон ашиглаж байгаа талаар Энэтхэг улсын жишээн дээр харж болох юм.

Түүнчлэн, хувьцааг барьцаалан зээл олгогч тал буюу банк санхүүгийн байгууллагуудад тавигдах шаардлагыг хуулиар зохицуулахдаа Энэтхэгт зээлдэгч, зээлдүүлэгч талын нийт хувьцааны аль багаас нь тооцон 30 хүртэл хувийг, Казахстанд зээлдэгч талын 25 хүртэл хувийг, Хятадад зээлдэгч тал түүн дотроо зөвхөн төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой компанийн хувьцааны 50 хүртэлх хувийг барьцаалж болох талаар заасан байна.

Хувьцаа барьцаалан зээл авах эрх зүйн зохицуулалтын талаарх зарим орнуудын туршлага

1. Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс

БНЭУ-ын Гэрээний Хууль (Indian Contract Act)-ийн 172 дахь хэсэгт “барьцаа буюу pledge”-ийг тодорхойлохдоо:

- Барьцаа нь барьцаалуулагчийн барааг барьцаалагчид хүргэх хамгаалалтын арга зам нь гэрээ бөгөөд гэрээний үүрэг биелэгдсэн үед барьцаалуулагчид буцааж өгнө.
- Барьцаа нь зөвхөн эзэмших эрх үүссэнээр бий болох ба барьцаалсан хөрөнгө нь барьцаалуулагчид хэвээр байна.

Яагаад хувьцааг барьцаалах нь онцгой нөхцөлтэй байдаг вэ.

Хувьцаа нь хуульд заасны дагуу бараа тул нийтлэг хуулиар зохицуулагдах ёстой боловч Хадгаламжийн Байгууллагын Хууль (Depositories⁶⁸ Act)-аар хувьцааг материаллаг бус (dematerialisation)⁶⁹ хэлбэрт хамруулан авч үздэг. Материаллаг бус хэлбэрт оруулах шалтгаан нь хувьцааны хууль ёсны эзэмшигч нь хувьцааг эзэмшсэнээр ашиг хүртэх сонирхолтой холбоотойгоор хувьцаагаа арилжих, шилжүүлэх, барьцаалах гэх мэт хөдөлгөөнүүдийг бүртгэж байх шаардлага гардаг.

Иймээс Гэрээний хууль (Indian Contract Act)-аар хувьцааны барьцаатай холбоотой ерөнхий асуудлуудыг зохицуулах боломжтой ба тусгайлсан заалтуудыг Хадгаламжийн байгууллагын хууль (Depositories Act), Үнэт цаас, Арилжааны Зөвлөлийн журам (Securities and Exchange Board of India regulations)-аар зохицуулж байна.

1996 оны Хадгаламжийн байгууллагын хуулийн 12-р хэсэгт зааснаар:

- Үнэт цаасыг хадгаламжийн байгууллагад хадгалах бөгөөд үнэт цаасны барьцаа, ипотека нь ч хадгаламжийн байгууллагад бүртгэгдэнэ.
- Хадгаламжийн байгууллагын урьдчилсан зөвшөөрөлтэй ашиг эзэмшигч (beneficial owner⁷⁰) буюу үнэт цаас өмчлөгч нь барьцаа болон ипотекийг үүсгэх эрхтэй.
- Ашиг эзэмшигч буюу үнэт цаас өмчлөгч бүр хадгаламжийн байгууллагад барьцаа, ипотекийн талаарх мэдэгдлээ өгч байх ёстой. Тухайлбал, хадгалагчийг бүртгэлд тэмдэглэгээ хийлгэхийг шаардах гэх мэт.
- Хадгаламжийн байгууллагын бүртгэл дэх тэмдэглэгээ нь барьцаа болон ипотекийн нотлох баримттай байна.

Тус улсын хувьд үнэт цаасны барьцаа, ипотекийн барьцааг Үнэт цаас, Арилжааны Зөвлөлийн журам (Securities and Exchange Board of India regulations)-д зааж өгсөн бөгөөд ипотекийн бүртгүүлэх процесс нь бага зэрэг ялгаатай ч үүсэх эрх нь хувьцааны барьцаатай адил.

Энэтхэгийн Үнэт цаас, Арилжааны Зөвлөлийн журам (Securities and Exchange Board of India regulations)-ын 58-р зүйлээр үнэт цаасны барьцаалах процессыг дэлгэрэнгүй заасан. Үүнд:

⁶⁸Тухайн хуулийнхаа нэр томъёоны тайлбарт “хадгаламжийн байгууллага буюу depository” гэж 1956 оны Компанийн хуулийн дагуу компанийн хэлбэрээр бүртгэгдсэн, 1992 оны Энэтхэгийн Үнэт цаас, Арилжааны Зөвлөлийн Хуулийн 12.(1A)-д заасны дагуу гэрчилгээ авсан байгууллага юм.

⁶⁹Үнэт цаасны эзэмшлийг төлөөлж буй эрхийн бичиг болох биет гэрчилгээ буюу баримтыг халж, зөвхөн бүртгэлийн бичилтийн үндсэн дээр орших хэлбэр юм.

⁷⁰“Бенефициар өмчлөгч (beneficial owner)” гэж хуульд заасны дагуу номиналь эзэмшигчийн нэр дээр өөрийн өмчлөл дэх үнэт цаасыг бүртгүүлсэн, тухайн үнэт цааснаас үүсэх үр шимийг хүртэх эрхтэй жинхэнэ өмчлөгчийг хэлнэ

- (1) Хэрвээ ашиг эзэмшигч буюу үнэт цаас өмчлөгч нь үнэт цаасаа барьцаалахаар төлөвлөсөн бол хадгаламжийн байгууллагад өргөдөл гаргана.
- (2) Өргөдлийн дагуу барьцаалах боломжтой үнэт цааснуудад барьцааны тэмдэглэгээг хийнэ.
- (3) Хадгаламжийн байгууллага нь барьцаалагчаар баталгаажуулсны дараа үнэт цааснуудыг барьцаалах боломжтой гэдгийг өргөдөл хүлээн авснаас хойш 15 өдрийн дотор шийдвэрлэж, барьцаалагч, барьцаалуулагчийн аль алинд илгээнэ.
- (4) Дээрх (3) заалтын дагуу мэдэгдлийг хүлээн аваад, барьцаалагч болон барьцаалуулагч нь барьцаа үүсгэсэн бүртгэлээ тус тусдаа хийнэ.
- (5) Хэрвээ хадгаламжийн байгууллага нь барьцааг үүсгэхгүй бол барьцаалагч барьцаалуулагчид илгээх мэдэгдэлдээ шалтгааныг нь заана.
- (6) Хэрвээ барьцаалагч болон барьцаалуулагч өргөдөл гаргахдаа барьцаалагчийн урьдчилсан зөвшилцөлгүйгээр хадгаламжийн байгууллага барьцааны бүртгэлийг хийхгүй гэдгийг заасан тохиолдолд заалт (3)-т заасан барьцааны бүртгэлийг хадгаламжийн байгууллага хүчингүй болгож болно.
- (7) Хадгаламжийн байгууллага нь барьцааны бүртгэлийг хүчингүй болгохдоо барьцаалуулагчид мэдэгдэнэ.
- (8) Барьцааны баримт бичгийн нөхцөлүүдэд үндэслэн, барьцаалагч барьцааны тайлбарыг хийж болох бөгөөд хадгаламжийн байгууллага энэхүү тайлбарыг өөрийн бүртгэлд нэмэлт өөрчлөлт оруулна.
- (9) Заалт (8)-ын дагуу засварласны дараагаар хадгаламжийн байгууллага тухайн засварыг барьцаалагч, барьцаалуулагч 2 талд нэн даруй мэдэгдэнэ.
- (10) Хэрвээ ашиг эзэмшигч буюу үнэт цаас өмчлөгч нь ипотекийн барьцааг үүсгэхээр бол (1), (9)-р заалтуудыг мөрдөнө.
- (11) Барьцаалуулагчийн зөвшилцөлгүй гэх мэт аль ч нөхцөлтэйгөөр барьцаанд бүртгүүлсэн үнэт цаасыг бусдад шилжүүлэхгүй.

Хувьцааг барьцаалж зээл олгож байгаа тал буюу банк, санхүүгийн байгууллагын зүгээс авч үзэхэд, зээлийн эрсдлээ хааж хувьцааг барьцаалж байгаа тул тухайн хувьцааны ноогдол ашиг, зах зээлийн үнэ ханш зэрэг нь барьцааны үнэлгээнд нөлөөлнө. Иймээс зээлдэгч тал эрсдлээ харгалзан баталгаажсан хувьцаа, давуу эрхтэй хувьцаануудыг барьцаанд авах сонирхол давамгайлдаг.

БНЭУ-ын Банкны Зохицуулалтын Хууль (Banking Regulation Act, 1949)-ийн 19-р заалтаар банкны үйл ажиллагааны хязгаарлалтуудыг заасан ба хувьцааг барьцаалахтай холбоотой доорх заалтууд байна. Үүнд:

19(2). Банк нь дэд заалт (1)-ийг мөрдөх ба барьцаалагч (pledge), моргейжийн зээлдэгч (mortgage), absolute owner-ийн аль нь ч байсан тухайн компанийн хувьцаат капиталд төлсөн хувьцааны 30 хувь эсвэл банк өөрийн эзэмшдэг капитал, нөөцийн 30 хувиас хэтэрсэн хэмжээтэй хувьцааг эзэмшихгүй ба аль багаас нь тооцно.

Банк нь хуулийн энэ дэд заалттай зөрчилдөх ямар нэг хувьцааг эзэмшиж эхэлсэн өдрөө Нөөцийн Банкинд нэн даруй мэдээгээ тайлагнана гэж заасан ба хэрвээ цаг хугацаандаа тайлагнаж чадсан бол ямар нэг торгууль ноогдуулахгүй. Хэрвээ банк эдгээр хувьцаагаа 2 жилийн дотор хэлсэн заалтуудад нийцүүлнэ гэвэл Нөөцийн Банк зөвшөөрч болно.

(3). Дэд заалт (2)-т багтсан хэдий ч банк нь энэ хуулийн заалттай зөрчилдсөн хувьцааг эзэмшиж эхэлснээс 1 жилийн хугацаа өнгөрснөөс хойш барьцаалагч (pledge), моргажийн зээлдэгч (mortgage), absolute owner-ийн аль нь ч байсан банкны удирдлага, менежерүүдээс компанийн менежментэд янз бүрийн харилцаа, ашиг сонирхлын холбоотой байж болохгүй.

Энэтхэгийн Засгийн газар, Нөөцийн банкнаас 2011 онд гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг чөлөөтэй, оновчтой, хялбаршуулах, гадагш урсах шилжүүлгийг бууруулах зорилгоор хэд хэдэн оролдлого хийсний нэг нь, оршин суугч бус хөрөнгө оруулагчдад Энэтхэгийн компанийн хувьцааг эзэмшихдээ тодорхой нөхцөл зааж, тухайн хувьцаагаа барьцаалан, “AD Category-I” банкуудаас зээл авах боломжийг олгосон байна. Ингэхдээ:

1. Барьцааг дуудах (invocation of pledge), хувьцааг шилжүүлэх тохиолдолд барьцааг үүсгэх үеийн хөрөнгө оруулалтын бодлогод нийцсэн байна.
2. Зээлийн зориулалт нь бодит бизнест ашиглагдана гэсэн албан ёсны аудиторын мэдэгдэлтэй байна.
3. Хувьцааг нь барьцаалсан Энэтхэгийн компани нь Үнэт цаас, Арилжааны Зөвлөлөөс тавих шалгуурыг дагаж мөрдөнө. Өөрөөр хэлбэл, Энэтхэгийн компани нь Худалдан авах хууль (Takeover Code)-ийн 8А, Үнэт цаасны гэрээ (Listing Agreement)-ний 35/41 заалтуудыг мөрдөнө.
4. Зээлдүүлэгч банк Банкны Зохицуулалтын Хууль (Banking Regulation Act)-ын 19-р заалтыг дагаж мөрдөнө. Өөрөөр хэлбэл, зээлдүүлэгч банк нь тухайн зээлдэгч компанийн хувьцаат капиталд төлсөн хувьцааны 30 хувь эсвэл банк өөрийн эзэмшдэг капитал, нөөцийн 30 хувиас хэтэрсэн хэмжээтэй хувьцааг барьцаанд авч болохгүй ба эдгээрийн аль багаас нь тооцно гэсэн шаардлагуудыг тавьдаг байна.

2. Бүгд Найрамдах Казахстан Улс

БНКУ-ын Иргэний хууль /Гражданский кодекс РК⁷¹/-ийн 139-р зүйлийн 1-д, Хувьцаат компанийн тухай хууль /Закон РК Об акционерных обществах⁷²/-ийн 1-р зүйлд “хувьцаа”-г хувьцаат компаниас гаргаж буй үнэт цаас хэмээн тодорхойлоод, эзэмшигчид нь хувьцаат компанийг удирдах эрхийг олгох, ногдол ашиг авах, компанийг татан буулгасны дараа үлдсэн хөрөнгөөс хувь хүртэх болон Казахстаны хууль тогтоомжоор олгосон бусад эрхийг эдэлнэ хэмээн заасан байна.

Компанийн үнэт цаасыг барьцаалахтай холбоотой харилцааг Хувьцаат компанийн тухай хуулийн 31-р зүйлээр зохицуулж өгсөн байна. Хуулийн 31.1-д зааснаар компанийн үнэт цаасыг барьцаанд тавих эрхийг компанийн дүрмээр хязгаарлахгүй ба хэрэв барьцааны гэрээний нөхцөлд өөрөөр заагаагүй бол хувьцаа эзэмшигч нь саналын эрхтэй, мөн барьцаанд тавьсан хувьцааны ногдол ашгийг авах эрхтэй.

Хуулийн 31.2-т компани нь өөрийн байршуулсан хувьцаа эзэмшигчийн хувьцааг дараах журмын дагуу барьцаанд авч болохыг заасан байна. Үүнд:

1. эзэмшигч нь барьцаанд тавьж буй үнэт цаасны төлбөрийг бүрэн хийсэн байх,
2. компанийн барьцаанд шилжүүлэх гэж байгаа, барьцаанд хэдийн шилжүүлсэн хувьцааны нийт дүн компанийн байршуулсан хувьцааны 25 хувиас илүүгүй байх /үүнд компанийн худалдан авсан хувьцаа хамаарахгүй/,
3. хувьцаа барьцаалах гэрээг компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол захирлуудын зөвлөлөөр батлуулах.

Барьцааны гэрээний нөхцөлд өөрөөр заагаагүй бол компанийн барьцаалж авсан хувьцааны саналын эрх нь хувьцаа эзэмшигчид байна, өөрөөр хэлбэл, компани нь барьцаалж авсан хувьцаагаараа санал хураалтад оролцох эрхгүй.

⁷¹Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) (с изменениями и дополнениями по состоянию на 03.07.2013 г.). Эх сурвалж: ИС ПАРАГРАФ.

⁷²Закон Республики Казахстан от 13 мая 2003 года № 415-ІІ “Об акционерных обществах” (с изменениями и дополнениями по состоянию на 04.07.2013 г.). Эх сурвалж: ИС ПАРАГРАФ.

3. Бүгд Найрамдах Солонгос Улс

Хуулийн этгээд, хувь хүнээс компанийн хувьцаагаа барьцаалан банк болон банк бус санхүүгийн байгууллагаас зээл авах талаар тусгайлсан эрх зүйн зохицуулалтгүй бөгөөд харин хувьцаа нь үнэт цаасны нэг төрөл болохын хувьд Иргэний хууль, Иргэний процессийн тухайн хуулиар зохицуулдаг байна.

Тус улсын Иргэний хуулийн⁷³ VIII “Барьцааны эрх” дэд хэсгийн, “Эрх барьцаалах эрх” II бүлэгт Үнэт цаасны эрх барьцаалах /350-353 дугаар зүйл/, мөн хуулийн гэрээний эрх зүйн харилцаагаар зохицуулсан болно.

Уг Иргэний хуулийн 350-р зүйлд Тухайн үнэт цаасаар гэрчлэгдсэн эрхийг барьцаалах тохиолдолд үнэт цаасны гэрчилгээнд /энэ тохиолдолд тухайн гэрчилгээ нь хувь хүн, хуулийн этгээдийн нэр тодорхой байна/ гарын үсэг зурж, баталгаажуулан барьцаалагч этгээдэд уг гэрчилгээг шилжүүлэн, гэрээ байгуулснаар уг барьцаалах эрх хүчин төгөлдөр болно. Талуудын хувьд үнэт цаас барьцаалсан зээлийн гэрээний хувьд мөн хуулийн 527-553 зүйлийг удирдлага болгон байгуулна.

Зээлийн гэрээний хувьд зээлийн ханшийг тооцохдоо үнэт цаасаар гэрчлэгдсэн эрхийг шилжүүлэх цагийн ханшаар зээлийн хэмжээг тооцож буцаан олгохоор тусгана.

Үнэт цаасны эрх эзэмшигч этгээдийн хувьд гэрээний хугацаанд барьцааны зүйл болох эрхийг барьцаалагч /зээл олгосон банк, банк бус санхүүгийн байгууллага гэх мэт/-ийн зөвшөөрөлгүй дуусгавар болгох, барьцаалагчийн эрх ашиг хөндсөн аливаа өөрчлөлт хийх эрхгүй байна.

Үнэт цаас барьцаалсан зээлийн гэрээний хувьд нэг онцлог зохицуулалт нь Иргэний хуулийн 353-р зүйл Барьцааны зүйл болсон эрхийг хэрэгжүүлэх аргыг дараах 3 хэлбэрээр хэрэгжүүлэхээр хуульчилсан байна.

1. Барьцаалуулагч буюу үнэт цаас эзэмшигч/ этгээдийн эзэмших эрхийг шууд шилжүүлэн авахаар шаардлага гаргаж болно.
2. Барьцааны зүйл болсон шаардах эрх нь мөнгөн дэвсгэртээр байгаа тохиолдолд барьцаалагч өөрийн нэхэмжлэлийн хэмжээнд тухайн мөнгөнөөс шаардах эрхтэй.
3. Гэрээгээр тохиролцсон бол шаардах эрхийн төлбөр нь барьцаалагч этгээдийн шаардлагаас түрүүлж болох тохиолдолд барьцаалуулагч этгээдийн хувьд зээлийг гуравдагч этгээдэд хариуцуулахаар шаардлага гаргаж болно. Энэ тохиолдолд барьцааны эрх нь тухайн хариуцуулсан мөнгөний хэмжээнд байна.

4. Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс

БНХАУ нь дэлхийн томоохон зах зээл болохын хувьд хувьцаагаа барьцаалах, түүнийг ашиглан санхүүгийн байгууллагуудаас зээл авах санхүүгийн арга хэрэгсэл болохын тухайд түүний ач холбогдол болоод эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох шаардлагын үүднээс 1995 оноос эхлэн эрх зүйн томоохон өөрчлөлт, зохицуулалтыг хийж ирсэн байна.

Хятадад компанийг дотоодын болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай компанийн жагсаалтад бүртгэгдсэн компани, жагсаалтад үл хамаарах гадаадын хөрөнгө оруулалттай компани, жагсаалтад үл хамаарах дотоодын хөрөнгө оруулалттай компани гэж 3 ангилдаг байна. 1997 оны Үнэт цаасны тухай хуулиар хувьцааны барьцааны 3 төрлийг тогтоосон бөгөөд 2007 оны хуулиар хувьцааны барьцааны 3 төрөл болон түүнийг бүртгэх бүртгэлийн системийг шинэчлэн тогтоосон байна.

⁷³faculty.pccu.edu.tw/~borshan/korean%20Civil%20Code.doc

1995 оны Үнэт цаасны тухай хуулиар хуулийн дагуу шилжүүлж болох хувьцааг барьцаалах бол барьцаалагч болон барьцаалуулагч бичгээр барьцааны гэрээ үйлдэж үнэт цаасны бүртгэлийн байгууллагад бүртгүүлнэ. Барьцааны гэрээ бүртгүүлсэн өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно. Хэрвээ хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хувьцааг барьцаалж байгаа бол хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлд бүртгүүлсэн өдрөөс эхлэн хүчинтэй болохоор зохицуулсан байдаг байна.

Хятадын дээд шүүхийн тайлбарын дагуу хуулийн дагуу шилжүүлж болох хувьцаа гэдэг ойлголтод дээр дурдсан дотоодын болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай компанийн жагсаалтад хамрагдсан компанийн хувьцааг л хамруулдаг бөгөөд жагсаалтад хамаарах болон үл хамаарах компаниудад хувьцаа барьцаалах болон тэдгээрийн хүчин төгөлдөр болох журмын талаар өөр өөрөөр тогтоодог байна.

Ихэнх гадаадын хөрөнгө оруулалттай компани нь хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани байдаг тул үүнээс үүдэн эдгээр компанийн хувьцааны барьцаатай холбоотой практикт зарим нэг хүндрэл үүсэх болсон тул хуульд зааснаар гадаадын хөрөнгө оруулалттай компанийн хувьцааг шилжүүлэхэд Худалдааны яам, түүний салбар нэгжээс зөвшөөрөл авдаг байна.

Хэрвээ яамны зөвшөөрөлгүй хувьцаа барьцаалах тохиолдолд энэ нь банк зэрэг томоохон санхүүгийн байгууллага, зээлдэгч нарын хувьд татгалзах эрсдэлтэйд тооцогддог тул энэ нь нэг талаас аюулгүйн баталгаа болж өгдөг байна. Хэрвээ зөвшөөрөл аваагүй бол хүчингүйд тооцогддог байна.

Харин төрийн өмчийн хувьцааны тухайд төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой компанийн хувьцааны 50 хүртэлх хувийг зөвхөн захирлуудын зөвлөлийн хуралдаанаар компанийн болон салбар охин компанийн өр төлбөр аюулгүй байдлын шаардлагаар барьцаалж болох зохицуулалттай байдаг байна.

Гадаадын хөрөнгө оруулалттай компанийн тухайд хувьцаа эзэмшигч нь зөвхөн өөрийн оруулсан хөрөнгийн хэмжээний хувьцааг барьцаалж болох буюу хувь оруулаагүй хувьцааг барьцаалах боломжгүй байдаг.

Хувьцаа барьцаалах зөвшөөрлийг Худалдааны яамнаас хүсэхэд дараах материалыг бүрдүүлэх шаардлагатай байдаг байна.

- Компанийн болон хувьцаа эзэмшигчийн барьцаалагчид хувьцаагаа барьцаалахыг хүссэн буюу зөвшөөрсөн шийдвэр
- Хувьцаа барьцаалах гэрээ
- Хувьцаагаа барьцаалж байгаа хувьцаа эзэмшигчийн тухайн компанид хөрөнгө оруулсан талаарх баримт бичиг
- Мэргэшсэн нягтлан бодогч буюу тус чиглэлийн компаниас хөрөнгө оруулалтыг баталгаажуулсан, хянасан талаарх тайлан

Худалдааны яам материалыг 30 хоногийн дотор хянаж зөвшөөрөл олгох эсэхийг шийдвэрлэнэ. Зөвшөөрөл авсан нөхцөлд 30 хоногийн дотор үнэт цаасны бүртгэлийн байгууллагад бүртгүүлнэ.

Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хувьд хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлд бүртгэгдсэн нөхцөлд барьцааны гэрээ хүчин төгөлдөр болдог зохицуулалт болон Худалдааны яамнаас зөвшөөрөл авдаг хуулийн зохицуулалтууд хоорондоо давхардаж зөрчилдөөн үүсгэдэг талаар дурдсан байна.

Жагсаалтад үл хамаарах дотоодын компаниудын тухайд хувьцааны барьцааны гэрээ хувьцаа эзэмшигчдэд бүртгүүлснээр хүчин төгөлдөр болдог. Жагсаалтад үл хамаарах дотоодын хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн тухайд Үнэт цаасны тухай хууль болон 2005 оны Компанийн тухай хуулиар зохицуулагддаг байна. Тус хуульд зааснаар гуравдагч этгээдэд хувьцаа шилжүүлэх нөхцөлд бусад хувьцаа эзэмшигчдийн зөвшөөрлийг шаарддаг юм байна. Энэ хэсэгт дурдаж байгаа хувьцааг бүртгэх нийтийн бүртгэлийн систем байхгүйн улмаас Хятадад дотоодын жагсаалтад үл хамаарах компанийн хувьд хувьцаа барьцаалах асуудал зогсонги байдалд орсон байна. Учир нь зээлдүүлэгч тухайн хувьцаа үнэт цаасны барьцаанд байгаа эсэх талаар буюу статусын талаарх мэдээлэл авах боломжгүй байдаг байна.

Хувьцаат компанийн тухайд хувьцаа барьцаалахад бусад хувьцаа эзэмшигчдийн зөвшөөрөлгүйгээр барьцаалж болдог байна. 2007 оны Өмчийн тухай хуулиараа дээрх нэгдсэн бүртгэлийн асуудлыг бүрэн шийдсэн гэж үздэг байна.

* * *

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

1. БНЭУ-ын Хадгаламжийн байгууллагын хууль, № 22, 1996 он. (The Depositories Act, No.22, India, 1996)
2. БНЭУ-ын Үнэт Цаас, Арилжааны Зөвлөлийн Журам, 1996 он. (Securities and Exchange Board of India /depositories and participants/ regulations)
3. БНЭУ-ын Банкны Зохицуулалтын Хууль, 1949 он. (Banking Regulation Act, 1949)
4. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) (с изменениями и дополнениями по состоянию на 03.07.2013 г.). Эх сурвалж: ИС ПАРАГРАФ.
5. Закон Республики Казахстан от 13 мая 2003 года № 415-III "Об акционерных обществах" (с изменениями и дополнениями по состоянию на 04.07.2013 г.). Эх сурвалж: ИС ПАРАГРАФ.
6. <http://scholarlycommons.law.wlu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2438&context=wlulr>
7. http://www.mongolbank.mn/documents/paymentsystems/CPSS_Glosary_Final.pdf
8. <http://indianlegalspace.blogspot.com/2011/07/pledge-of-shares-fdi.html>
9. <http://faculty.pccu.edu.tw/~borshan/korean%20Civil%20Code.doc>